

Grupul Școlar „Ioan Ciordaș” – scurt istoric

1. Beiușul – șapte veacuri de istorie

Așezarea cea mai importantă a depresiunii cu același nume, Beiușul este atestat documentar în 1291-1294, în Socotelile de dijme ale Episcopiei din Oradea”. Existența unei puternice comunități românești autonome față de stăpânul de pământ – Episcopia catolică de Oradea – este dovedită de un document din 1363, care îl menționează pe Ioan, voievodul de Beiuș („Jwan Waywoda de Bulenus”).

Documentul din 1410, emis de judele Beiușului, Paul Chapo, are o dublă semnificație: 1. atestă faptul că Beiușul are rangul de „civitas” (oraș) și 2. prezintă instituțiile proprii românilor: „voievodul Petru, cu toți cnezii și jurații beiușeni”, deci, un sfat al „oamenilor buni și bătrâni”, tipic obștilor românești. Peste 4 decenii, în 1451, diploma episcopului Ioan Vitéz de Zredna ridică Beiușul la rangul de oraș liber, cu drept de sigiliu propriu, situație confirmată de mai multe ori între 1491 și 1782, ultima consfințire a statului urban al Beiușului venind din partea împăratului Iosif al II-lea.

În anul 1558, Beiușul trece din stăpânirea episcopului catolic de Oradea în cea a principilor calvini ai Ardealului, iar în 1661 turcii cuceresc orașul, transformându-l în sediul unui sangeac. După ce austriecii îi alungă pe turci din Beiuș în 1689, târgul rămâne sub stăpânirea habsburgică până în 1918, iar la 20 aprilie 1919, urbea este eliberată definitiv de armata română (Regimentele 9 Vânători și „Beiuș”, aflate sub comanda colonelului Gheorghe Rasoviceanu).

Deși aflat sub stăpânire străină atâtea veacuri, Beiușul a fost întotdeauna prezent în vâltoarea eforturilor românilor pentru libertate și unitate națională. La 7 decembrie 1600, Mihai Viteazul, pribeag, în drum spre Viena și Praga, sosește la Beiuș și va poposi 2 zile în cetatea Finișului, a cărei garnizoană îi rămăsese credincioasă. La 30 ianuarie 1859, profesorul Gheorghe Marchiș de la gimnaziul vulcanian, trimitea o poezie intitulată „Un glas de peste Carpați” ziarului bucureștean „Naționalul”, poezie dedicată Unirii Principatelor. Cu ocazia Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, de la 1 Decembrie 1918, o impozantă delegație beiușeană s-a alăturat celor peste 100.000 de români care au cerut într-un glas unirea cu Patria-Mamă, iar Ioan Ciordaș și părintele Petru E. Papp au fost aleși în Marele Sfat Național.

2. Beiuș – Orașul școlilor

Beiușul și-a căpătat de-a lungul veacurilor renumele de citadelă a învățământului românesc din Bihor. Prima școală românească datează din 1759, ea cuprinzând atât elevi ortodocși, cât și greco-catolici. O altă școală mixtă din punct de vedere al apartenenței confesionale a elevilor va

fi înființată, cu sprijinul comunității aromânilor și grecilor din urbe, în 1779. În 1793 își începe activitatea o școală primară națională pentru românii ortodocși din Beiuș și satele învecinate.

Între 1808 și 1862, în casa parohială nr. 1 a funcționat școala confesională ortodoxă. Din 1889, școala va fi găzduită de imobilul actual al Protopopiatului ortodox, întâi doar pentru băieți, iar din 1912 și pentru fete.

Anul 1828 este unul de cotitură în învățământul românesc din Bihor, vlădica Samuil Vulcan înființând la Beiuș gimnaziul superior greco-catolic care-i va purta numele, actualmente colegiu național.

În perioada 1896 – 1948, la Beiuș a funcționat Școala civilă greco-catolică de fete ctitorul acestei instituții de învățământ fiind episcopul Mihail Pavel.

Școala normală de Învățătoare, actualul Liceu Pedagogic „Nicolae Bolcaș”, și-a deschis porțile în anul 1922, existența fiindu-i întreruptă de câteva ori în timpul regimului comunist, școala reluându-și activitatea în 1993. Din anul 1994, în cadrul liceului pedagogic funcționează și Seminarul Teologic Ortodox.

3. Grupul Școlar „Joan Ciordaș” – trecut și prezent

- Începuturile Școlii Profesionale de Ucenici

În anul 1884, Inspectoratul Școlar al Comitatului Bihor, prin adresa nr. 229 din 21 martie către primăria orașului Beiuș sublinia că „... la ultimul recensământ al ucenicilor din Beiuș și din regiunile învecinate a reieșit că numărul acestora este foarte mare și de aceea ar fi necesar pentru dezvoltarea industriei naționale și în interesul industriașilor din această zonă, constituirea unei școli primare. Se impune necesitatea însușirii ultimelor cuceriri ale științei din fiecare ramură industrială, absolut necesare pentru practicarea meseriei. Ținând cont de toate acestea, este necesar să se constituie la Beiuș o școală de ucenici industriali ... În vederea înființării școlii, primăria va constitui o comisie de industriași locali mai inițiați și din intelectuali care să ia măsurile necesare pentru constituirea cât mai grabnică a acestei școli. Măsurile luate vă rog să ni le comunicați.”

La 26 martie 1884, primăria răspunde inspectoratului școlar anunțând că a fost formată comisia pentru înființarea școlii, componența acesteia fiind următoarea: Fâșie Teodor-avocat, Kóvacs Josef-curelar, Kadar Laszlo-tâmplar, Pappluka Gyongy-meseriaș, Buzaș Geza-fierar și Negrean Demeter-comerciant. La 26 septembrie 1884, membrii comisiei sunt convocați la primărie, pe ordinea de zi fiind problema înființării școlii industriale.

Primele documente cunoscute care atestă activitatea de învățământ a școlii de ucenici sunt: o copertă a catalogului clasei pregătitoare de ucenici din anul școlar 1888-1889, din care

lipsească toate fișele de conținut, un catalog al clasei întâi și unul al clasei a doua de ucenici, ambele din același an școlar. Aceste documente argumentează că elevii clasei a doua de ucenici erau în al treilea an de școală, deci, aceștia au început cursurile în anul școlar în 1886-1887. Analizând „Situația de venituri și cheltuieli ale școlii industriale de ucenici pe anul școlar 1887-1888” (document aflat la Arhivele Statului Oradea) aflăm următoarele: „Restanțe de bani din anul 1886-1887, 3 forinți și 55 crăițari, salarizare 3 învățători, 360 forinți; tipărirea anuarului școlii, 18 forinți”. Dacă apreciem că nu existau clase paralele putem concluziona că în anul școlar 1887-1888 existau 3 clase, prima ca vechime începându-și cursurile în anul școlar în 1885-1886. Prin urmare, în lumina documentelor cunoscute deocamdată, putem concluziona că în 1885 școala de ucenici își deschisese porțile.

- De la școala de ucenici, la grupul școlar de azi

În anul școlar 1889-1890 figurează 34 de elevi care învățau următoarele meserii: zidar, pantofar, cizmar, cojocar, croitor, fierar, brutar, hornar, tinichigiu, măcelar, strungar, comerciant, rotar, lăcătuș și legător de cărți.

Numărul elevilor școlii a variat între 25 și 40, abia în deceniul al doilea al secolului al XX-lea acesta atingând în unii ani, cifra de 100. Până la Marea Unire, școala era orientată spre o pregătire pentru meseria de lucrător în comerț, 473 de „ucenici de stat” absolvind această specializare.

În perioada 1918-1948 ponderea o are pregătirea „ucenicilor industriași”, iar în 1936 iau sfârșit cursurile de după-amiază, primăria acordând școlii de ucenici două săli de clasă în localul școlii primare de stat (clădirea veche a grupului școlar). În aprilie 1949, după mutarea definitivă a școlii primare de stat, școala profesională de ucenici se extinde în întreaga clădire. În anii 1950-1952, școala va fi dotată cu ateliere, acestea fiind confiscate de comuniști de la proprietarii de atunci. Începând cu anul școlar 1951-1952, școala va avea internat și cantină proprii.

Anul 1962 aduce o creștere a numărului de clase și se ia hotărârea prelungirii clădirii vechi cu un etaj cu încă 4 încăperi la parter și 2 săli de clasă la etaj. Încă 3 ateliere au fost construite până în anul 1970, iar în următorii 4 ani au fost ridicate noi spații destinate sectorului administrativ-gospodăresc și a fost introdusă încălzirea centrală în școală.

În anul 1976 este dat în folosință noul internat al școlii, iar atelierele au fost racordate la rețeaua de încălzire centrală a Fabricii de Mobilă.

În anul școlar 1974-1975 sunt inaugurate cursurile liceale, primele profiluri fiind prelucrarea lemnului, mecanic și electrotehnic, ulterior adăugându-se exploatarea lemnului și silvicultură. În 1980 este dat în folosință noul corp de clădire ce cuprinde 7 săli de clasă și 8 laboratoare.

După Revoluția din Decembrie 1989, liceul industrial și-a schimbat denumirea în grup școlar forestier, în cele din urmă ajungându-se la titulatura actuală. Totodată, școala și-a diversificat domeniul de activitate prin deschiderea gimnaziului cu profil de arte plastice și a profilului liceal aferent. Totodată, liceul a fost completat cu noi profiluri precum economic, informatic și industria alimentară. Școala de Arte și Meserii, cu specializările fabricarea produselor din lemn, mecanică, alimentație publică, textilă, construcții întregește tabloul unei școli care îndrumă și formează circa 1300 de elevi din Beiuș și comunele din jur.

Prof. Dan Ispas